

FÅGLAR VID SLETTNES FYR – NORDNORGE

DEN 11-23 MAJ 1999



Foto: Kåre Grip

NIKLAS HOLMSTRÖM

Inledning

Slettnes (71°05'N 28°13'O) är en kustslätt på drygt 12 kvadratkilometer och ligger ytterst (nordostliga spetsen) på Nordkinnhalvön i Finnmark, Norge. Slätten är tundralikt med de typiska kullarna och mängder av gölar, tjärnar och större vatten. Landskapet är storslaget med mäktiga bergsmassiv som omgärdar Slettnes och skjuter ut i ishavet.

Slettnes fyr, som ligger 4 km norr om Gamvik, är världens nordligaste fastlandsfyr. Fyren står på en liten platta ett tiotal meter över havet och det intilliggande husen gör att man lätt hittar lä. Bättre obsplats för havsbundet fågelsträck är nog svårt att hitta!

I Gamvik bor drygt 200 invånare och huvudnäringen är fisket. Under vintern och våren 1999 gick låddan till i otroliga mängder och efter den kom skreien (vandringstorsken). Detta blev en "guldgruva", inte bara för fiskarna utan säkert lika mycket för flera fågelarter. Kanske finner man här förklaringen i de otroliga mängderna stormfågel och tretåig mås. Efter vissa trälare kunde det hänga kilometerlånga "svansar" av 2000 stormfåglar, utan överdrift!

Vidare finns i Gamvik affär, museum, simhall (skolan) och Gamviks gästhus med pub och restaurang. Två och en halv mil i sydväst ligger Mehamn, som har betydligt fler invånare, affärer, hotell, bank och post. Här ligger också flygplatsen för den som väljer att flyga upp från Tromsø.

När på året man vill besöka området beror givetvis på vilken sorts skådning man är ute efter. En klar fördel med Slettnes/Gamvik är att vägarna är farbara året om. Att göra en satsning redan i april innebär alltså inga hinder beträffande eventuella – och högst sannolika – snöoväder. Möjligheten att bo på Gamviks gästhus gör skådningen än trevligare och bekvämare.

När det gäller sträckskådning på våren är lokalen än så länge outforskad. Bästa tiden är förmodligen från slutet av april till skiftet maj/juni. Sträckförloppet av till exempel lommar och labbar är relativt kort och intensivt, se vidare under sjöfågelsträcket.

Fågellivet på Slettnes naturreservat är som intensivast, art- och individrikast under juni och juli. Forskarna som studerat fågellivet i reservatet sedan 1989 brukar vara på plats kring midsommar. Området borde vara ett givet "stopp" på varje skådares Varangertripp sommartid!

Observatörer

Niklas Holmström, Mariefred: 11-21.5

Ulf Skyllberg, Umeå: 21-23.5

NIKLAS HOLMSTRÖM
MUNKHAGSGATAN 10
S-647 30 MARIEFRED
SVERIGE
E-MAIL: nho@algonet.se

Observerade fåglar

1. **Smålom** *Gavia stellata* (Red-throated Diver)

Observerad dagligen med max 20 ex 11.5. Låg parvis utanför kusten och gjorde inflygningar över naturreservatet. Spelande par sågs och hördes dagligen.

Totalt sträckte 813 ex mot ost 11–23.5, varav 128 ex 16.5.

2. **Storlom** *Gavia arctica* (Black-throated Diver)

Fåtalig med totalt 8 rastande och 19 ex på sträck.

3. **Svartnäbbad islom** *Gavia immer* (Great Northern Diver)

Totalt observerades 1 ex på sträck och 4 ex rastande (3 ad. i somdr och 2 2K).

4. **Vitnäbbad islom** *Gavia adamsii* (White-billed Diver)

Observerades dagligen. Totalt sträckte 153 ex mot ost 11-23.5. Att beräkna det totala antalet rastande individer under perioden är mycket svårt. En rimlig gissning kan vara ca. 300 ex. "Toppdagen" 13.5 observerades även 26 obestämda islommar. Samtliga (188+26) räknades längs en kuststräcka på 6 km (Gamvik–Vardnesodden).

De tre största flockarna som observerades under vistelsen var på 19, 15 och 11 ex. Åldersfördelningen var 3 2K och resterande ad i sommarträkt.

Flyghöjder noterades på samtliga sträckande fåglar den 11-21.5:

Lågt (över havsytan): 54 ex

Halvhögt (ca. 2-8 m): 72 ex

Högt (8 m och uppåt): 7 ex

Ensamma sträckare var vanligast, men även två (13 tillfällen) och tre fåglar (1) sågs sträcka tillsammans. I tabellen nedan presenteras antalen rastande och sträckande 11–23.5:

	11/5	12/5	13/5	14/5	15/5	16/5	17/5	18/5	19/5	20/5	21/5	22/5	23/5
sträck	4		4	3	20	28	30	22	9	12	1	5	15
rastande	83	108	188	91	27	25	63	33	27	13	3	?	?

5. **Stormfågel** *Fulmarus glacialis* (Fulmar)

Observerades dagligen i höga antal, max ca. 30 000 ex 12.5. Siffran kan jämföras med ca. 50 000 ex vid Hamningberg 14.5! Sämsta dagen var 19.5 med ca. 1 000 ex. Efter vissa trålare kunde det "hänga" kilometer långa stormfågelsläp på ett par tusen fåglar!

6. **Havssula** *Sula bassana* (Northern Gannet)

Observerad dagligen med i snitt 50 ex, max 115 ex 15.5. Klar majoritet adulta, bara enstaka subadulta observerades under vistelsen.

7. **Storskarv** *Phalacrocorax carbo* (Cormorant)

Observerad dagligen med 50-100 ex. Vanligen större flockar än toppskarv.

8. **Toppskarv** *Phalacrocorax aristotelis* (Shag)

Observerad dagligen, max 73 ex 14.5. Passerade ofta i små flockar om 4-6 ex. På Kjeholmen strax norr om Gamvik satt dagligen 20-30 ex.

9. **"Tundrasädgås"** *Anser fabalis rossicus* (tundra form of Bean Goose)

1 ex sträckande ost 14 och 21.5. Båda uppvisade karaktärer för rasen.

10. Grågås *Anser anser* (Greylag Goose)

Observerades nästintill dagligen. 1-3 par fanns på naturesservatet.

11. Vitkindad gås *Branta leucopsis* (Barnacle Goose)

Den 22.5 sträckte 1 ex mot ost.

12. Kricka *Anas crecca* (Teal)

1 ex hane med gräsänder 15.5, förmodligen en tidig fågel.

13. Gräsand *Anas platyrhynchos* (Mallard)

Observerades nästintill dagligen. Minst 3-4 par fanns på reservatet och Gamvik.

14. Stjärtand *Anas acuta* (Pintail)

Endast observerad på sträck med totalt 18 ex, alltid parvis.

15. Ejder *Somateria mollissima* (Eider)

Observerad dagligen. Flest rastande i början av perioden (400 11.5, 300 12.5), men antalen sjönk därefter för varje dag. Totalt inräknades 288 ex på sträck, max 54 ex 11.5.

16. Praktejder *Somateria spectabilis* (King Eider)

Observerad dagligen. Antalet rastande fåglar varierade mellan dagarna. En lite flock fanns hela perioden i hamnen. Störst var koncentrationen i viken norr om Gamvik (Ellevågen). Honorna dominerade med ca. 50%, 2K hanar 40% och 3K/ad hanar 10%. I tabellen nedan presenteras antalen rastande och sträckande 11–21.5:

	11/5	12/5	13/5	14/5	15/5	16/5	17/5	18/5	19/5	20/5	21/5
sträck	94	36		13	2	49	8	61	77	8	
rastande	91	211	231	55	49	33	54	250	36	14	22

17. Alförrädare *Polysticta stelleri* (Steller's Eider)

En flock på max 37 ex (15 hanar och 22 honor) låg i hamnen 11–17.5. Utöver dessa gjordes inga fler observationer.

18. Alfågel *Clangula hyemalis* (Long-tailed Duck)

Rastande fåglar observerades dagligen fram till 15.5, därefter endast på sträck. Totalt inräknades 10 154 ex sträckande mot ost, se tabell nedan:

11/5	12/5	13/5	14/5	15/5	16/5	17/5	18/5	19/5	20/5	21/5	22/5	23/5
164	87	166	29	737	4585	1261	2439	520	19	43	59	45

19. Sjöorre *Melanitta nigra* (Common Scoter)

Fåtalig som rastare, uteslutande observerad på sträck med totalt 299 ex, max 76 ex 20.5.

20. Svärta *Melanitta fusca* (Velvet Scoter)

Totalt observerades 158 ex sträckande mot ost, max 80 ex 16.5.

21. Småskrake *Mergus serrator* (Red-breasted Merganser)

Observerades så gott som dagligen, max 15 ex rastande 11.5 samt 19 ex på sträck.

22. **Storskrake** *Mergus merganser* (Goosander)

Utöver 2 ex sträckande 16.5 observerades 1 par 11:e och 1 hona 12.5.

23. **Havsörn** *Haliaeetus albicilla* (White-tailed Eagle)

Ett par häckade i området. Paret sågs spelflyga vid flera tillfällen. En minnesvärd upplevelse var när paret satt på backen 500 meter från fyren, putsade varandra, ropade hela tiden och slutligen parade sig. Utöver paret fanns ett par ungfåglar i området.

24. **Fjällvråk** *Buteo lagopus* (Rough-legged Buzzard)

1 ex vardera den 12 och 15.5.

25. **Strandskata** *Haematopus ostralegus* (Oystercatcher)

4-5 häckande par längs sträckan Gamvik–Slettnes fyr.

26. **Större strandpipare** *Charadrius hiaticula* (Ringed Plover)

1 ex vid fyren 12.5. Från 17.5 observerades arten dagligen, max 4 spelande par på reservatet 21.5.

27. **Ljungpipare** *Pluvialis apricaria* (Golden Plover)

Enstaka spelande fram till 18.5, därefter 30-40 ex på reservatet (många spelande).

28. **Tofsvipa** *Vanellus vanellus* (Lapwing)

1 ex på reservatet 12-14.5 och 7 ex i Gamvik 19.5.

29. **Kustsnäppa** *Calidris canutus* (Knot)

24 ex i sommarträkt vid fyren 20.5 samt 5 ex 22.5.

30. **Skärnsnäppa** *Calidris maritima* (Purple Sandpiper)

Observerad dagligen, främst i hamnen (vid lågvatten) och vid fyren. Max 130 ex i hamnen 16 och 120 ex 11.5. Deras locklåten ljud i natten och det var en fröjd att få somna in till deras mjuka vaktellikar "plyttande".

31. **Kärrensäppa** *Calidris alpina* (Dunlin)

Observerad nästintill dagligen, främst i hamnen och på reservatet. Från och med 19.5 fanns många spelande på reservatet.

32. **Enkelbeckasin** *Gallinago gallinago* (Snipe)

1 ex spelande på reservatet (dalgången strax N om Gamvik) från 13.5 och perioden ut.

33. **Morkulla** *Scolopax rusticola* (Woodcock)

1 ex stöttes inne i Gamvik på morgonen 12.5. Endast andra fyndet för området.

34. **Småspov** *Numenius phaeopus* (Whimbrel)

Observerades dagligen på reservatet. Från och med 19.5 mellan 10-20 ex spelande.

35. **Storspov** *Numenius arquata* (Curlew)

1 ex vardera den 17 och 19.5.

36. Rödbena *Tringa totanus* (Redshank)

1 ex i hamnen den 13 och 19-20.5.

37. Roskarl *Arenaria interpres* (Turnstone)

6 ex str O 12.5 och 2 ex vid fyren 14.5. Observerad dagligen från 17.5; 6-8 par spelande kring fyren 19-21.5.

Labbdagen den 18 maj

På tolv underbara timmar (03.30-11.100 & 12.30-18.00) sträckte bland annat: vitnäbbad islom (22), praktejder (61), alfågel (2 439), bredlabb (1 347!), labb (264), fjälllabb (195), storlabb (14), vittrut (5) och silvertärna (478).

Drygt 60% av bredlabbarna passerade högt och det var där de större flockarna återfanns. Färgfaserna fördelade sig på 1 291 ljusa och 56 mörka. De tre största flockarna låg på 26, 32 och 45! Dagssumman är den högsta i Norge, men kunde ha blivit högre. Skådningen fick tyvärr avbrytas mitt på dagen på grund av matinköp.

Största flock för fjälllabb var 13 ex. Precis som bredlabbarna passerade över hälften halvhögt-högt över havet. På morgonen fanns ett 30-tal stationära fjällabbar utanför fyren som jagade silvertärnor (ej inräknade i sträcksumman).

När undertecknad (som försovit sig) kom ut till fyren på morgonen var sträcket redan i full gång. Panikartad glädje! Labbar på alla ledder och höjder! Utan tvivel missades en hel del.

På Hamningberg stod samma dag Håkon Heggland och några finska skådare. De första bredlabbarna kom där först vid 7-tiden på morgonen och fram till lunchtid passerade dryg 800 ex. Värt att nämna är även labb (350), fjälllabb (220), silvertärna (2000) och vitnäbbad islom (60 ex, inkl. rastande)!

38. Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus* (Pomarine Skua)

Under perioden 11–23.5 passerade totalt 1 610 ex mot ost. Av dessa var 61 ex av mörk fas och resterande ljusa. Totalt kunde 22 ex urskiljas som subadult. Se tabell nedan.

39. Labb *Stercorarius parasiticus* (Arctic Skua)

Under perioden 11–23.5 passerade totalt 570 ex mot ost. Av dessa var 163 ex av mörk fas och resterande ljusa. Under hela vistelsen fanns stationära par på reservatet, ca. 30 par i området kring fyren. Flockar om 20-30 ex bjöd på hisnande flyguppvisningar. Labb hördes dygnet runt. Se tabell nedan.

40. Fjälllabb *Stercorarius longicaudus* (Long-tailed Skua)

Under perioden 11–23.5 passerade totalt 250 ex mot ost. Största flockar på 13, 11 och 9 ex.

41. Storlabb *Stercorarius skua* (Great Skua)

Under perioden 11–23.5 passerade totalt 36 ex mot ost. Som mest 3 ex i en flock, annars flest ensamma fåglar.

Antal sträckande labbar per dag

	11/5	12/5	13/5	14/5	15/5	16/5	17/5	18/5	19/5	20/5	21/5	22/5	23/5
Bredstj.labb	2	-	-	-	13	124	102	1 347	2	-	19	1	-
Labb	35	20	10	15	114	80	23	264	3	3	3	-	-
Fjälllabb	-	-	-	1	-	-	-	195	13	9	19	1	12
Storlabb	1	-	-	1	2	7	2	14	3	-	5	1	-

42. Dvärgmås *Larus minutus* (Little Skua)

Den 19.5 passerade 1 ex ad. i sommarträkt mot ost. Ovanlig art längs Nordnorges kust.

43. Fiskmås *Larus canus* (Common Gull)

Tämligen allmän. Många par och mindre kolonier på reservatet.

44. Silltrut *Larus f. heuglini/graellsii* (Lesser Black-backed Gull)

3 ex observerades av Ulf Skyllberg. Ingen observation gjordes av undertecknad.

45. Gråtrut *Larus argentatus* (Herring Gull)

Tämligen allmän. Många par längs kusten.

46. Vitvingad trut *Larus glaucoides* (Iceland Gull)

Hör inte till vanligheterna, men två observationer gjordes: 1 ex 2K på Kjeholmen (strax norr om Gamvik) och 1 ex 3K i Ellevågen (viken innanför Kjeholmen).

47. Vittrut *Larus hyperboreus* (Glaucos Gull)

Observerades dagligen, både rastande och sträckande. Klar majoritet 2K-fåglar, enstaka 3K och 1 ex ad. 17.5. Hamnen, Ellevågen och fyren var de säkraste platserna, Se tabell nedan.

	11/5	12/5	13/5	14/5	15/5	16/5	17/5	18/5	19/5	20/5	21/5
sträck	4	14	5	9	11	3	4	5	6	2	1
rastande	16	20	8	2	6	2	4	-	1	-	1

48. Havstrut *Larus marinus* (Great Black-backed Gull)

Tämligen allmän. Klart talrikaste häckaren på Kjeholmen, med en koloni på drygt 150 par. Med erfarenhet från Östersjön känns det märkligt att se arten häcka i kolonier!

49. Tretåig mås *Rissa tridactyla* (Kittiwake)

Observerad dagligen. Svårt att uppskatta det totala antalet per dag, so i en strid ström av flockar drog mellan häckplatser och näringssök. Alltifrån 3 000 till 30 000 per dag, får ses som en uppskattning i underkant.

En liten koloni på ca. 40 par häckade i hamnen.

50. Silvertärna *Sterna paradisaea* (Arctic Tern)

Första fågeln observerades 14.5, därefter dagligen. Intressant är att toppdagen sammanföll med bredstjärtad labb och fjälllabb. Förmodligen sammanfaller deras sträcktoppar årligen. Följs de åt från vinterkvarteren?

51. Sillgrissla *Uria aalge* (Guillemot)

I början av perioden ca. 200 ex/dag (vanligast efter spetsbergsgrissla och tordmule), ökade antalsmässigt i slutet av vistelsen.

52. Spetsbergsgrissla *Uria lomvia* (Brünnich's Guillemot)

Dominerade klart tillsammans med tordmule första veckan, 200-400 ex/dag.

53. Tordmule *Alca torda* (Razorbill)

Den bland alkorna (undantaget lunnefågel) som noterades i högst antal per dag, max ca. 800 ex 14.5.

54. **Tobisgrissla** *Cepphus grylle* (Black Guillemot)

Observerades dagligen med 50-100 ex, nämnas kan 73 ex utanför hamnen 16.5.

55. **Lunnefågel** *Fratercula arctica* (Puffin)

Observerades dagligen med 100-150 ex, undantaget följande dagar: 2 784 ex 17.5, 785 ex 19.5, 13 945 20.5 och hela 18 336 ex den 21.5. Samtliga passerade mot väst. Den 21.5 passerade flockar av lunnefåglar i en strid ström med flockar på 150-200 ex! Dagssumman är inräknad av Ulf Skyllberg och undertecknad.

56. **Jorduggla** *Asio flammeus* (Short-eared Owl)

Observerades sporadiskt på reservatet. Troligen häckade 1 par i dalgången strax NV om Gamvik.

57. **Sånglärka** *Alauda arvensis* (Skylark)

Enda obsen utgörs av en sjungande över reservatet sista dagen, 21.5.

58. **Skärpiplärka** *Anthus petrosus* (Rock Pipit)

Observerades dagligen. Totalt 3-4 par.

59. **Ängsplärka** *Anthus pratensis* (Meadow Pipit)

Ett par på reservatet nära Gamvik. Förmodligen fanns fler par längre in på reservatet.

60. **Sädesärla** *Motacilla alba* (White Wagtail)

Första obsen utgörs av 3 ex 13.5, sågs dagligen fr o m 17.5.

61. **Järnsparv** *Prunella modularis* (Dunnock)

1 ex sjungande vid fyren 11.5 och 1 ex 17.5.

62. **Koltrast** *Turdus merula* (Blackbird)

1 ex i Gamvik 12.5 utgör enda obsen.

63. **Björktrast** *Turdus pilaris* (Fieldfare)

1 ex 12.5, 2 ex 19.5, 5 ex 20.5 och 10 ex 21.5.

64. **Rödvingetrast** *Turdus iliacus* (Redwing)

3 ex sjungande 11-19.5, därefter ett inflöde med 15 ex 20.5 och 30 ex 21.5.

65. **Talgoxe** *Parus major* (Great Tit)

Minst ett par i Gamvik och ett par sågs till och från vid fyren.

66. **Skata** *Pica pica* (Magpie)

1-2 par i Gamvik. Eftersom det inte finns några träd häckar de i telefonstolparna.

67. **Kråka** *Corvus corone cornix* (Hooded Crow)

Observerades dagligen med 10-20 ex.

68. **Korp** *Corvus corax* (Raven)

Observerades dagligen med ca. 10 ex. Ett par häckade i det gamla stenbrottet i hamnen.

69. Stare *Sturnus vulgaris* (Starling)

1 ex i Gamvik vardera den 13 och 19.5.

70. Gråsparv *Passer domesticus* (House Sparrow)

Drygt 10 par i Gamvik samt 1 par vid fyren.

71. Vinterhämpling *Carduelis flavirostris* (Twite)

Observerades dagligen i början av vistelsen med 3-10 ex.

72. Gråsiska *Carduelis flammea* (Redpoll)

1 ex den 20.5 utgör enda observationen.

73. Lappsparv *Calcarius lapponicus* (Lapland Bunting)

1 ex hane på reservatet 20.5.

74. Snösparv *Plectrophenax nivalis* (Snow Bunting)

Observerades dagligen med 10-20 ex, max 40 ex 15.5. Under vandring på reservatet 19.5 hördes totalt ca. 20 sjungande hanar.

75. Sävspär *Emberiza schoeniclus* (Reed Bunting)

2 ex strax norr om Gamvik (dalgången) 19-21.5

Resväg och kostnader

Datum	Sträcka (plats till plats)	Färdmedel	Tid	Kostnad*
9.5	Stockholm–Arlanda	Buss	16.00	60:-
	Arlanda–Kallax T o R	Flyg	17.30-19.05	1 310:-
	Kallax-Kiruna	Taxi		160:-
	Övernattning på Kiruna Rumsservice (tfn: 0980-195 60)			250:-
10.5	Kiruna–Narvik (Stambanan) T o R	Tåg	09.53-12.25	302:-
	Narvik–Tromsö	Buss	12.50-17.30	310:-
	Till Tromsö flygplats	Buss		44:-
	Tromsö–Mehamn	Flyg	19.50-21.45	2 445:-
	Mehamn–Gamvik	Taxi		330:-
22.5	Mehamn–Tromsö	Flyg	06.15-08.15	
	Flygbuss in till Tromsö			44:-
	Tromsö–Narvik	Buss	10.30-14.50	310:-
	Narvik–Kiruna	Tåg	15.50-18.30	
	Övernattning på Kiruna Rumsservice (tfn: 0980-195 60)			250:-
23.5	Kiruna–Kallax	Taxi		160:-
	Kallax–Arlanda	Flyg	13.20-14.55	
	Arlanda–Stockholm	Buss		60:-
Summa kostnader (*samtliga omvandlade till svenska kronor)				6 035:-

Boendekostnader

Gamviks Gästhus 10 nätter á 300 kronor = **3 000 SEK**

Tfn: 0047 784 962 12 (prata med Svanhild)

Övriga kostnader

Mat: ca. **2 000 SEK**

Notera att Norge är ett dyrt land, om man vill äta och dricka ute. Den som dessutom är rökare gör nog klokast i att sluta eller ta med sig en limpa från Sverige. Ett cigarettpaket (20 tagg) ligger på 57 NEK!

Väl mött vår 2000!

/Niklas